

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

X. De Sponsalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Magis dignum trahit ad se minus dignum. h. d.
Sanctificatum autem oleum hoc loco accipimus, non
modo quod ipsum totum consecratum est, sed etiam
quod est consecrato admixtum a. Postquam hucusque
de his sacramentis, quae quoque modo necessitatis sunt,
tractatum habuimus, reliquam est, urdeis loquamur,
quae dignitatis sunt & voluntatis.

DE SACRAMENTO ORDINIS.
TITVLVS VIIII

Quid sit ordo. h. d.
Voluntatis Sacramenta sunt (ut paulo ante expo-
simus) Ordo sacer, & Matrimonium. Est au-
tem ordo, nihil aliud quam signaculum quod-
dam Ecclesiae, per quod spiritalis potestas traditur or-
dinato, de cuius speciebus, differentiis, & gradibus satis
videat superiore libro dictum esse. Vnde solum nunc re-
fertur ad matrimonii materiam orationem vertamus.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.
TITVLVS IX.

Quid sit matrimonium. h. d.
Matrimonium b est viri & mulieris coniunctio,
individua vitae consuetudinem continens,
cum divini & humani iuris communicatione.

Matrimonium praecipit alia Sacramenta, ratione loci in quo in-
firmitas est, temporis, amplitudinis & mysterii. h. d.

Merito inter alia sacramenta matrimonium quo-
que annumerari meruit, cum ceteris loci, temporis,
amplitudinis, & mysterii ratione etiam praecellat. Siqui-
dem ab orbis primordio in paradiso a Deo ipso institutum
est, ut esset omnibus etiam infidelibus commune,
quod in aliis minimè contigit. His illud quoque acce-
dit, quod animorum consensus & corporum commix-
tio, quae in matrimonio intercedunt, primam quidem
charitatem significat, quae consistit in spiritu inter Deum
& vitam animam, vel Ecclesiam: alterum vero sacro-
sacrum coniugium designat, quod inter Christum & Ec-
clesiam per incarnationis mysterium est contractum.

Quae matrimonium sunt sacramenta, fides, proles, & fornicationis
retractio. h. d.

Consequuntur & inde praeter sacramentum, & alia
bona, utputa d, fides, & proles, & quod humana
infirmitas in ruina turpitudinis prona, honestate exce-
pta coniugii, minimè leditur. Initiatum autem matrimo-
nium sponcione, consensu ratificatur, & copula confirmatur:
de quibus singulari distinctius discipiamus.

DE SPONSALIBVS.
TITVLVS X.

Quid sit sponsalia, & unde dicantur. h. d.

Sponsalia s sunt futurae nuptiarum mentio, &
reprehensio: & dicta sunt à spondendo, quod per
se sibi invicem se futuros conjuges viri & mulieres
spondent.

Sponsalia contrahuntur, verbis, literis, & consensu. h. d.

Contrahuntur autem sponsalia variis modis: utputa,
ore, verbis, literis, & consensu. Re contrahuntur per
modum subarrationem, vel annuli immisionem. Ver-
bis, ut si inter virum & mulierem promissio super futuro
matrimonio intercesserit, veluti altero alteri vice mutua
dicente: Ego te accipiam in meum maritum, & ego te in me-
am uxorem: live in hunc sensum verba similia protulerint.

Gl. for. c. quod in dubio, ext. de cons. Eccles. b In sum. 27.
a. h. fons. c. illud extr. de presump. c. C. debitum, extr. de bis
leg. d. C. omne. 27. q. 2. e. Constat. 30. q. 2. gloss. i. a. licet.
cap. de trans. Epist. f. Cap. penult. extr. cod.

Literis, ut cum absentes inter se de futuris nuptiis per
Epistolam pacificentur: quod ipsum & per nuncium, vel
procuratorem fieri poterit.

Procurator ad contrahendum matrimonium non potest substi-
tuere, nisi hoc habeat in mandatum. h. d.

Procurator a tamen ad hoc specialiter constitutus,
ob magnum, quod ex facto tam arduo posset pericu-
lum imminere, alium substituere non poterit, nisi hoc e-
specialiter commissum fuerit.

Si duo impuberes, quorum prudentia non supplet aetatem, &
qui pubertati non sint proximi, vel etiam alter tantum sit impubes,
per verba de praesens matrimonium contraxerint, talis contractus
resolvitur in sponsalia de futuro: & ex eo inducitur iustitia publica
bonifiatu. h. d.

Contentu b contrahuntur sponsalia: ut cum pubes-
& impubes, vel duo impuberes, non proximi puber-
tati, & in quibus aetatem prudentia non supplet, matri-
monium per verba contraxerint de praesenti. Licet enim
verba in praesens matrimonium sonent, iuristam inter-
pretatione in sponsalia de futuro resolvuntur. Quo casu
dicta sponsalia, licet contrahentes matrimonium cele-
brare intenderent, conjugium, quod ab initio aetate im-
pediente, ut matrimonium non tenuit, per adventum
pubertatis minimè convalescit, nisi per carnis copulam
subsequatur, vel alium modum contrahentes cum eisdem
perverentiam voluntatis, ad pubertatis tempora
pervenisse evidenter confiterit: per dictum tamen con-
tractum, qui valuit ut potuit, non sicuti agebatur, pu-
blice honestatis iustitia censetur inducitur.

In re denominanda potius effectum attendimus, quam modum.
hoc dicit.

ET ideo hoc casu consensu contra sponsalia dicitur:
quia, si verba spectes, non sponsalia, sed ipsum
matrimonium contractum videri poterit. Censuerunt
autem iura eos, qui, cum non possent conjugium de facto
contraxerunt, voluisse etiam in casu quo possent, contra-
here: ideoque saltem, ut sponsalia, valere conventionem.

Sponsalia contrahuntur tripliciter, pure, ut diem, & sub condi-
tione: & qui contraxerunt sponsalia pure, compellendi sunt etiam
matrimonium contrahere, & consanguinei contrahentium non des-
cendunt cum ipsi contrahentibus contrahere. h. d.

Verus contrahuntur sponsalia, aut pure, aut adjecta
die, aut sub conditione. Pure s, ut cum vir & mu-
lier se invicem futuros conjuges pollicentur. Et hoc casu
nullus consanguineorum aliquo pacto alterum ex con-
trahentibus matrimonio sibi copulare poterit: imò qui
contraxerunt, ut se invicem recipiant, & mutua coniu-
gali affectione pertractent, moneri, & nisi rationabili
causa obstitit, Ecclesiastica censura compelli poterunt.

Si per contrahentem sponsalia in diem, non fletis quò minus ma-
trimonium contraheret intra terminatum, eorum alia postmodum ma-
trimonium contrahere poterit. h. d.

Des adjectur sponsalibus cum quis intra certum tem-
poris spatium aliquam se ducturum in uxorem con-
venit: in qua specie, si per eum non fletis, quò minus
intra praefixum terminum cum eadem matrimonio
contraheret, liberè ad nuptias alterius transire poterit.

Sponsalia contrahuntur sub conditione, evanescent conditione defici-
ente, nisi ab ea recessum fuerit. h. d.

SVB conditione celebrantur sponsalia, cum quis, si
quid fiet vel contigerit, nuptias se contracturum pol-
licetur: veluti si dictum fuerit, Ego d te in uxorem accipi-
am, si centum mihi dederis: aut, si pater meus consenserit, quibus
conditionibus deficientibus, ad matrimonium quis
compelli non poterit, nisi consensus de praesenti, aut car-
nalis sit inter eos commixtio subsequuta, cum his casibus
à conditionibus recessum videatur.

a Ca. si. de procur. in 6. b Ca. 4. idem. de despons. impub.
in 6. c Ca. 2. & c. ex literis. cl. secunda. ext. co. lit. d C. de iur.
& cap. per rui. ext. de conditio. appe.

Tempore conditione, adjectis sponsalibus vel matrimonio non videntur, sed continentur, nisi sint contra substantiam & naturam conjugii, hoc dicitur.

Hoc tamen de his conditionibus intelligere nos oportet, quae honestae sunt, & Canonicis institutis non contrariae: nam si turpes sint, aut impossibiles, ob favorem matrimonii debent pro non adjectis censeri: si tamen non solum turpes sint, sed etiam contra substantiam, vel naturam conjugii: puta, si alter dicat alteri a: Tecum contra hoc si generatorem proles eveneris, vel donec aliam honore vel facultatibus digniorem inveniam, aut si pro quaestu adulterandi me in adideris: matrimonialis contractus, quantumcunque sit favorabilis, omni carebit effectu.

Minores septennio non possunt sponsalia contrahere, & contracta lapsu temporis non convalescunt, nisi nova voluntas accesserit, aut mixta copula intervenierit. h. d.

Non tamen omnibus, cujuscunque sint aetatis, licet sponsalia contrahere: nam inter minores septennio b. celebrata, nullius roboris efficaciam fortuntur: adeoque si infantes, vel unus major septennio e, alter minor, sponsalia contraxerint ipsi, vel patentes pro eis, nisi per cohabitationem eorum mutuum, sive alias verbo, vel facto eisdem in eadem voluntate factos majores perdurare liquido appareat, ipsorum dicti temporis minime convalescunt: & idem cum sint nulla, ratione defectus consentus, publicae honestatis iustitiam non inducunt. Si tamen cum ea, quam nondum septennium domum quis eraduxerit, copula mixta intercesserit, aliud statuendum erit.

Qui contraxerunt sponsalia, debent compelli ad matrimonium, nisi aliquid tristit ementur. h. d.

Institutum igitur sponsalibus matrimonium fide consensus ratificari debet. Quod si qui de contrahendo matrimonio fidem sibi dederunt d, se invicem admittere omnino noluerint: instat eorum, qui societatem interpositione fidei contrahunt, & postea eandem sibi remittunt, dissolutio tolerari poterit: cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.

Non sunt audiendi impuberes volentes dissolvere sponsalia, sed expectandum tempus pubertatis. h. d.

De illis, qui infra annos a propositio matrimonio sponsalia contrahunt, quari poterit: Et sane, si ve uterque, sive alter eadem, & antequam ad annos matrimonii aptos pervenerint, separari possunt, non sunt audiendi: si vero alteruter istorum ad pubertatis annos pervenerit, infra eisdem annos altero existente, cum sponsalia contraxerint, si is, qui minoris est aetatis, ad pubertatis annos perveniens reclamaverit, nec in alterum consentire voluerit, iudicio Ecclesiae separari poterunt.

Mulier in potestate contrahens cum impubere, non potest resistere, sed impuberi factus pubes potest. h. d.

Mulier quoque, quae nobiles annos attingens, ei eum semel consenserit, amplius dissentire non poterit, nisi ipse, cui nupsit, postquam ad legitimam aetatem pervenerit, in eam suum negaverit praestare consensum.

Contractus sponsalia cum impubere coacti, non tenentur expectare impubertatem. h. d.

Hic tamen de his dicta intelliguntur, quae sponte cum minoribus sponsalia contraxerint. Si quae enim non eam sponte sua, quam a parentibus coacta, cum impubere contraxerit, & domum traducta fuerit, licet aliquando ibi invita permanferit, si puerum, utique ad annum decimum quartum minime expectantur.

a. C. si. ext. de conditi. appo. b. C. accessit. ext. de spon. impub. c. C. in prin. de spon. impub. in d. d. C. ext. eod. e. C. de illi. ext. de spon. impub. f. C. de illi. s. mulier. g. ext. de spon. impub.

dum duxerit, ei alium libitum accipere licet concedenda facultas erit.

Sponsalia contracta a parentibus, non tenentur ipsi implere, & ratificari. h. d.

Non ab simile est a quod de sponsalibus, quae contractae pro filiis puberibus frequenter contrahuntur, sicut: nam si quidem ipsi filii expectentur, vel tacite, ut si praesens fuerit, nec contrahentes obligantur: & ex eis oritur publicae honestatis iustitiam. Idem etiam obtinet, si filii tempore sponsalium puberitantes, & etiam ignorantes eadem sponsalia, postea testes & prudentes ratificaverint, tacite vel expresse, ut ex sponsalibus contractis a parentibus pro filio, non ipsi obligantur, nec publice honestatis iustitiam contrahuntur.

Sponsalia dissolvuntur ipso iure, quando non habetur voluntas contrahentium. h. d.

Dissolvuntur sponsalia, aut ipso iure, aut facti ratione. Ipso iure tunc dicuntur sponsalia dissolvi, cum nulla habita ratione voluntatis & consentus, ex certa superveniente causa, dissolvuntur: ut contractu matrimonii, si contrahentes in religionis ingressu, cogitatione intervenierint.

Matrimonium per se haec de praesente contractum, nisi postea praesentia, etiam si non accesserit formae, sed non tamen per verba de praesenti, non tenentur implere, nisi fuerit datus.

Si quis igitur eam, quae tibi de sponsalia fuerit, verba tibi junxerit de praesenti, etiam si ante de sponsalia juramento firmata extiterint, deinde copula non intervenierit, nihilominus perfectum matrimonium, etiam te invito, tollatur: licet tamen contrahentibus, salutariter sit injungenda praesentia, quae si prius per verba contractus extiterint, matrimonium maneret matrimonium, ut per coactionem, cum secuta copula, tolli non possit. Nec enim per coactionem inter deum frangi iura sustinentur, nisi cum de consensu abolei permittantur.

Per susceptionem sacrorum ordinum, & quaevis impedimenta dissolvuntur sponsalia.

Item ex contrario, si quis factis eisdem verbis, si dignitas, aut religionem fuerit professus, perinde dissolvuntur sponsalia. Consensus si intervenierit, etiam si mulierem se auterum in uxorem accepisset, non firmaverit, si antea contrahendo peragendum fuerit: postea, quae nulla subsequente copula, copulationem ingrediatur.

Assensus super unum dicitur sponsalia de futuro. h. d.

Item si inter sponsum & sponsam amissionem operantur, aut in manifestum sit, aut de hoc sit publicum, aut spiritualis inter eos cognatio intercedat, dissolvitur inter eos sponsalia, nec ad matrimonium pertinere poterit.

Tunc quomodo facta hominis, sponsalia dissolvuntur. h. d.

Factio hominis dissolvuntur sponsalia, ut contractus, aut in manifestum sit, aut de hoc sit publicum, aut spiritualis inter eos cognatio intercedat, dissolvitur inter eos sponsalia, nec ad matrimonium pertinere poterit.

Sponsalia dissolvuntur contractu copulae, si per copulationem appropiata, aliquid operantur. h. d.

Sponsalia dissolvuntur contractu copulae, si per copulationem appropiata, aliquid operantur. h. d.

a. C. si. in. ca. de spon. impub. in d. d. C. ext. eod. b. C. ext. de spon. impub. c. C. ext. de spon. impub. d. C. ext. de spon. impub. e. C. ext. de spon. impub. f. C. ext. de spon. impub. g. C. ext. de spon. impub. h. C. ext. de spon. impub. i. C. ext. de spon. impub. k. C. ext. de spon. impub. l. C. ext. de spon. impub. m. C. ext. de spon. impub. n. C. ext. de spon. impub. o. C. ext. de spon. impub. p. C. ext. de spon. impub. q. C. ext. de spon. impub. r. C. ext. de spon. impub. s. C. ext. de spon. impub. t. C. ext. de spon. impub. u. C. ext. de spon. impub. v. C. ext. de spon. impub. w. C. ext. de spon. impub. x. C. ext. de spon. impub. y. C. ext. de spon. impub. z. C. ext. de spon. impub.

cum enim libera matrimonia a esse debeat, penarum...

Obfervationem post sponsalia etiam juramento firmata...

Nuptias quoque tantum dissensu etiam jurati solvuntur...

Item si sponsus vel sponsa idololatrando, vel heretic...

Ed. e. & si qui praestito juramento promittant aliquas...

Item si sponsus aut sponsa, leprosus fiat, vel leprosa...

DE NUPTIIS. TITVLVS XI.

Trini subordinatiorem presentis Tituli ad precedentia & se...

Expolimus hactenus, quid esset matrimonium, quare...

Nuptias igitur, siue matrimonium inter se contrahunt...

Tubertas affirmatur non tam annis quibus corporis habitus...

a. C. in fine de despons. impub. b. C. in fraterstatu. ext. de spon. c. C. ex parte. ext. de spon. d. C. ex literis. Cl. i. ext. de spon. e. C. in fine de conijug. serv.

Ed qui sint puberes, videamus: & quidam ex annis...

Quantum ad Ecclesiam, verba sunt necessaria ad contrahendum...

Item b. autem per solum legitimum viri & mulieris...

Verba autem ad hoc apta sunt: verbi gratia, Ego te...

Unde queritur, si alter conjugum ita loquutus fuerit...

Serui possunt etiam inuito domini contrahere matrimonium...

Illud quoque explorati juris est, quod matrimonia inter...

Si unus conjugum comperitur post contractam matrimonium...

Si quis tamen f. vel si qua inficiens eum vel eam sum...

a. C. in fine de despons. impub. b. C. in fraterstatu. ext. de spon. c. C. ex parte. ext. de spon. d. C. ex literis. Cl. i. ext. de spon. e. C. in fine de conijug. serv.